

Motion

1982/83:819

Olle Göransson m. fl.

Ett program för Bergslagens industrier

Bakgrund

Regeringen uppdrog den 15 mars 1979 åt länsstyrelsen i Värmlands län, Örebro län, Västmanlands län och Kopparbergs län att ytterligare utreda förutsättningarna att till Bergslagsområdet lokalisera sådan industri som behandlas i den fysiska riksplaneringen. Uppdraget innefattar att ytterligare utredning skall ske i samråd med berörda kommuner, och länsutredning skall ske i samråd med berörda kommuner och länsstyrelser i Bergslagen. Tidigare utredning, Studie av industrilägen i Västmanland, överlämnade länsstyrelsen till regeringen den 11 november 1978.

I enlighet med uppdraget påbörjades ett samarbete mellan berörda län (S, T, U och W) som ledde till två möten i Västerås i december 1980 resp. i februari 1981. Principerna för utredningsarbetets bedrivande fastlades och organisations- och tidplan upprättades. Under våren 1981 avstannade samarbetet. Härefter har vissa kontakter under utredningsarbetets gång förekommit mellan länsstyrelserna i Örebro och Västmanlands län. Den västmanländska länsstyrelsens kontakter med i utredningen berörda kommuner har skett med särskilda kontaktpersoner i resp. kommun utöver i fortlöpande informations- och samrådsverksamhet mellan länsstyrelsen och kommunerna. Länsstyrelsen finner att det är beklagligt att ingen samlad redovisning för hela Bergslagsdelen kunnat göras.

Områdets avgränsning, studerade kommuner och orter i Västmanland

Utredningen omfattar samma område som i 1978 års utredning, dvs. de kommuner som då innehöll sådana industrier som enligt 136 a § är att hänföra till s. k. FRP-industri. Under den senaste femårsperioden har omfattande nedläggningar skett. Hyttan och gruvverksamheten i Spännarhyttan i Norbergs kommun har upphört liksom metallurgiska enheterna i Surahammars Bruk AB i Surahammars kommun. I Hallstahammar har martinugn samt medium- och finvalsverk på Hallstahammars AB nedlagts, liksom cementtillverkningen på Cementa AB i Köping. Bäckegruvan i Skinnskattebergs kommun har också upphört. Som FRP-industrier återstår f. n. enbart Supra och Kohlsva Jernverk i Köpings kommun, Fagersta AB samt ASSI i Skinnskattebergs kommun.

Studien omfattar alla större orter inom resp. kommun. I viss utsträckning behandlas även mindre orter (mindre ort). Inom resp. ort behandlas endast

FRP-företag och större andra företag. Följande orter ingår i studien. (Centralorten inom resp. kommun är kursiverad.)

<i>Hallstahammar</i>	<i>Surahammar</i>	<i>Köping</i>
Kolback (Sörstafors) (Strönsholm)	Virso Ramnas	Kolsva (Munktorp)
<i>Fagersta</i> (Ängelsberg)	<i>Skinnskatteberg</i>	<i>Norberg</i>

Sammanfattning

Trots nedläggningarna är Västmanland Sveriges mest industrialiserade län. Industrisektorn i sin helhet är dock krympande. Länet innehåller ett flertal problembanscher. Under perioden 1975–1980 försvann närmare 4 000 netto arbetstillfällen inom länets industri. Ytterligare många arbetstillfällen har och håller dessutom på att försvinna. Totalt har 2 300 arbetstillfällen försvunnit inom Bergslagsdelen under perioden 1980 t. o. m. augusti 1982. Hårdast drabbade är Fagerstaregionen och Hallstahammars kommun. De MBL-förhandlingar som inleddes i april 1982 har resulterat i att verksamheten vid ASSI begränsas till drift vid en av fyra linjer vid boardfabriken. Detta innebär att ca 175 av de 400 anställda kan få fortsatt arbete vid ASSI.

Svärigheter på arbetsmarknaden har medfört utflyttning av människor från samtliga kommuner inom länets Bergslagsdel utom från Surahammar där befolkningsantalet kunnat bibehållas genom inomregional omflyttning från i första hand Västerås. Generellt sett har stor utflyttning av ungdomar i åldern 16–24 år skett. Detta kan på sikt leda till en icke önskvärd snedfördelning i åldersstrukturen.

Den faktiska utvecklingen i länets Bergslagsdel stämmer dåligt överens med den regionalpolitiska målsättningen om uppnåendet av en regional balans på arbetsmarknaden. För att erhålla en mer stabil och mångsidig arbetsmarknadssituation är det angeläget att samlade och ökade ansträngningar görs för att skapa en större differentiering av näringslivet. Arbetsmarknadssituationen för främst ungdomar och kvinnor kan härigenom förbättras. Utflyttningen minskar och förutsättningarna förbättras till att orternas nuvarande servicenivå kan bibehållas.

Samtliga större studerade orter har ett väl utbyggt och fungerande serviceutbud, såväl med avseende på kommersiell som samhällelig service.

Orterna erbjuder en god boendemiljö och tillgång på bostäder.

Transport- och kommunikationsmöjligheterna är goda. Samtliga större orter har tillgång till järnväg, vissa dock enbart för godstrafik. Vägnätet är väl utbyggt och erbjuder snabba transporter inom och mellan regionerna. Hamnar finns i Köping och Västerås.

Tillgången på skicklig arbetskraft är god. Det finns ett rikt mått av erfarenhet och kunnande om industriella verksamheter inom samtliga studerade kommuner.

Tillgången på planlagd icke ianspråktagen industrimark är generellt sett god. Utvecklingsmöjligheter finns i översiktlig plan för befintliga FRP-företag och i vissa fall även i fastställd detaljplan. Flera äldre bruksområden saknar dock fastställd detaljplan. I översiktlig plan och i vissa orter även i detaljplan finns mark reserverad för eventuella nylokaliseringar av FRP-företag eller andra resurskrävande företag. Så är fallet i Hallstahammar, Surahammar, Köping, Fagersta och Norberg.

Generellt kan sägas att det finns goda möjligheter från miljösynpunkt att etablera ny industri i samtliga studerade kommuner. Härvid förutsätts att man uppfyller de krav som vid nyetablering generellt ställs på utsläpp i luft och vatten. Följande begränsningar måste dock beaktas. Inom Skinnskattebergs kommun är recipienten Hedströmmen hårt belastad av utsläpp av organiskt material och närsalter från ASSI:s boardfabrik. Nyetablering av industri som medför större utsläpp av syreförbrukande material bör därför inte ske i den regionen. Likaså bör inte ny verksamhet som medför större utsläpp av närsalter till vatten etableras i Köping. Recipienten Galten får stora tillskott av kväve och fosfor från Supras gödselmedelsfabrik. tillrinande åar m. m.

Slutsatser

Länsstyrelsen i Västmanland konstaterar att de kontakter som varit mellan berörda länsstyrelser inte lett till sådana studier om inlandslokalisering av industri, som åsyftades i regeringens riktlinjer till länen 1979. Samlade överväganden för hela Bergslagsområdet om förutsättningarna för industrins utveckling har inte uppnåtts.

Denna studie visar för Bergslagsdelen för Västmanlands län att de fysiska och miljömässiga förutsättningarna för industrilokalisering till de behandlade orterna i allmänhet är goda.

Tillgången på planlagd icke ianspråktagen industrimark är i regel god, med utvecklingsmöjligheter för befintliga FRP-företag och möjlighet till eventuell nylokalisering av företag.

Från miljösynpunkt finns generellt sett goda möjligheter att etablera ny industri till samtliga studerade kommuner under förutsättning att man uppfyller de krav som vid nyetablering generellt ställs på utsläpp i luft och vatten.

Mot bakgrund av de akuta svårigheterna med sysselsättning för de boende i länets Bergslagsdel behöver alla tänkbara åtgärder vidtas som kan leda till ökad sysselsättning.

Då ingen samlad redovisning kunnat göras mellan berörda län inom Bergslagsområdet saknas ännu underlag för bedömning av områdets

förutsättningar för industrilokalisering i ett riksövergripande perspektiv. Bedömningar är också svåra att göra av vilka insatser inom länets Bergslagsdel som kan vara angelägna för att förbättra lokaliseringsförutsättningarna inom Bergslagsområdet i dess helhet. Länsstyrelsen anser att man i fortsättningen inom berörda län inom länsplaneringens ram ytterligare bör söka nå en ökad samverkan för utveckling av lokaliseringsförutsättningarna i Bergslagen.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs
att riksdagen hos regeringen begär tillkallande av en särskild
kommission med uppgift att utarbeta ett långsiktigt program för
reindustrialisering av Bergslagen.

Stockholm den 20 januari 1983

OLLE GÖRANSSON (s)

THURE JADESTIG (s)

KARL-GUSTAF MATHSSON (s)

MARGARETA HEMMINGSSON (s)

ROLAND SUNDGREN (s)

BERIT OSCARSSON (s)

Bilaga

BERGSLAGEN*

Kommun	Län	Folk- mängd			Föränd- ring	
		81-01-01	82-01-01	83-01-01	81-01-01- 83-01-01	%
Tierp	C	20 608	20 461	20 330	- 278	- 1,35
Älvkarleby	C	9 736	9 665	9 550	- 186	- 1,91
<i>Uppsala län</i>		30 344	30 126	29 880	- 464	- 1,53
Eskilstuna	D	90 354	90 044	89 459	- 895	- 0,99
Hagfors	S	17 511	17 322	17 067	- 444	- 2,54
Filipstad	S	14 606	14 485	14 359	- 247	- 1,69
Storfors	S	5 508	5 539	5 560	+ 52	+ 0,94
Munkfors	S	5 132	5 059	5 011	- 121	- 2,36
<i>Värmlands län</i>		42 757	42 405	41 997	- 760	- 1,78
Karlskoga	T	36 828	36 493	35 952	- 876	- 2,38
Lindesberg	T	24 956	25 042	25 048	+ 92	+ 0,37
Degerfors	T	12 246	12 227	12 250	+ 4	+ 0,03
Hällefors	T	10 576	10 396	10 248	- 328	- 3,10
Nora	T	10 211	10 148	10 139	- 72	- 0,71
Ljusnarsberg	T	7 006	7 002	6 937	- 69	- 0,98
<i>Örebro län</i>		101 823	101 308	100 574	- 1 249	- 1,23
Köping	U	27 201	26 928	26 800	- 401	- 1,47
Hallstahammar	U	18 237	17 888	17 515	- 722	- 3,96
Fagersta	U	15 121	14 970	14 782	- 339	- 2,24
Arboga	U	14 944	14 734	14 627	- 317	- 2,12
Surahammar	U	11 439	11 603	11 442	+ 3	+ 0,03
Kungsör	U	8 606	8 552	8 489	- 117	- 1,36
Norberg	U	6 843	6 781	6 648	- 195	- 2,85
Skinnskatteberg	U	5 346	5 331	5 332	- 14	- 0,26
<i>Västmanlands län</i>		107 737	106 787	105 635	- 2 102	- 1,95
Falun	W	50 597	50 867	51 082	+ 485	+ 0,96
Borlänge	W	46 794	46 693	46 763	- 31	- 0,07
Ludvika	W	31 695	31 386	31 063	- 632	- 1,99
Avesta	W	26 376	26 063	25 746	- 630	- 2,39
Hedemora	W	17 063	17 034	16 919	- 144	- 0,84
Smedjebacken	W	13 389	13 377	13 362	- 27	- 0,20
Säter	W	10 874	10 931	10 999	+ 125	+ 1,15
<i>Kopparbergs län</i>		196 786	196 571	195 934	- 852	- 0,43
Gävle	X	87 378	87 525	87 641	+ 263	+ 0,30
Sandviken	X	42 866	42 474	41 956	- 910	- 2,12
Hofors	X	13 170	12 921	12 761	- 409	- 3,11
<i>Gävleborgs län</i>		143 414	142 920	142 348	- 1 066	- 0,74
<i>Bergslagen</i>		713 217	709 941	705 837	- 7 380	- 1,03

* avgränsning ERU